

Після війни на місці Мироносицької церкви насадили сквер Перемоги. А в 1947 році спорудили відомий фонтан «Дзеркальний струмись».

У 1970–1990 роках, навпроти «Дзеркального струменя», за проєктом архітекторів С. Н. Миргородського, В. Д. Єлізарова, Н. В. Чуприни й Р. М. Гупала звели новий будинок Харківської опери. Сьогодні Сумська поповнилася і поповнюється низкою сучасних архітектурних об'єктів, що є вимогою часу та стильовим напрямом. Проте вулиця поєднує історичний центр міста з новим адміністративним, і тому в ній органічно злито історичне з сучасним, завжди вирує життя.

Отже, стильова різноманітність та історичний колорит будов, що гармонує із зеленню садів і парків, надає вулиці Сумській неповторності. Вона є справжньою оздобою цього красивого і своєрідного міста.

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ВУЛИЦІ З ДВОМА НАЗВАМИ

Желзняк В.В.

Науковий керівник – Долгопол О.О., канд. пед. наук, ст. викладач

Актуальність теми полягає в потребі вивчення забутих та маловідомих назв урбанонімів – внутрішньоміських топографічних об'єктів (вулиць, проспектів, бульварів, провулків, будь-яких об'єктів міста, що має ім'я) сучасного Харкова. Метою дослідження є вивчити історію назви однієї з центральних вулиць міста – Чернишевській або Чернишевського. Об'єктом дослідження є урбанонімичний простір міста Харкова. Предмет дослідження – вулиця Чернишевська/Чернишевського.

Для вивчення історії вулиці та її назви було вивчено документальні матеріали, карти різних років, періодичні видання, публікації спеціалізованих інтернет-видань, групи у соціальних мережах та ін.).

У результаті дослідження з'ясовано, що вулиця Чернишевська – одна з центральних вулиць міста. Її історія нараховує близько 200 років. Раніше тут був провулок, який існував з другої половини XVII століття. Тоді північна сторона майбутньої вулиці була околицею міста і закінчувалася валом, а поруч були заводи і кар'єри з видобутку глини. В середині XIX століття заводи були перенесені на західну околицю міста, а кар'єри засипані. Після цього почалася активна забудова ділянки. Тут оселилися поміщики, звели школи та лікарні. Нині Чернишевську називають хранителькою історії Харкова, адже вона

зберігає історії багатьох відомих містян. Містяни й нині називають цю вулицю по-різному – Чернишевська або Чернишевського. Навіть таблички на будинках можна побачити різні. Є також розбіжності у називанні вулиці на картах міста.

Насправді вулиця отримала свою назву на честь титулярного радника та **губернського архітектора Степана Чернишова**. Його будинок розташовувався на місці нинішнього будинку №1. Таким чином, вулицю назвали Чернишовською. Тоді паралельно існували два варіанти написання назви - Чернишовська і Чернишевська. Закріпився другий. Деякий час її також називали Старо-цвинтарною, оскільки проходила вона уздовж Мироносицького кладовища. З часом цю ділянку назвали Ново-Чернишевською.

Пізніше, за радянської влади, стали стверджувати, що вулиця названа на честь письменника-революціонера Миколи Чернишевського, який не мав жодного відношення до Харкова. У 1970-х роках урядники, всупереч офіційним документам, навіть таблички з назвою вулиці замінили. Але в 2002 році до реєстру назв харківських вулиць назву Чернишевська було включено як єдиний варіант.

Одна з найстаріших будівель вулиці – двоповерховий будинок під номером 14. Садибу звели більше 200 років, і досі вона збереглася майже в первозданному вигляді, хоча й зазнала кілька реконструкцій.

Нічим не примітний, на перший погляд, будинок під номером 6 колись був унікальною школою, де вчився найвідоміший архітектор міста Олексій Бекетов та художник Сергій Васильківський. Будівлю звів у 1878 році відомий громадський діяч Сергій Раєвський для художньої школи своєї дружини Марії. Навчальний заклад працював за програмою Петербурзької академії мистецтв. Тут навчалася чимало відомих харківських діячів. У наші дні це звичайний житловий будинок.

Будинок під номером 79 містяни прозвали «будинком з химерами» через велику кількість містичних елементів в архітектурі споруди. На фасаді можна відшукати воронів, вовків і химер. Цей будинок виконаний в стилі модерн. Його збудував архітектор Володимир Покровський для своїх сестер. Сьогодні тут розташований театральний факультет університету мистецтв.

Важко уявити, але саме на Чернишевській відбувся перший міський футбольний матч. Сьогодні будинки тут стоять так щільно, що спортсменам просто ніде навіть розім'ятися, але на початку минулого століття на вулиці було чимало пусирів та майданчиків. На одному з них 8 травня 1910 року й пройшов перший в Харкові офіційний футбольний матч.

Цікаві факти з історії таких давніх вулиць та оприлюднення її маловідомих сторінок має заохотити молодь до дбайливого ставлення до рідного міста.

ТЕАТРАЛЬНА ПЛОЩА ЯК ОБ'ЄКТ УРБАНОНІМІЧНОЇ МАПИ ХАРКОВА

Самсоненко О.В.

Науковий керівник – Кір'янова О.В., ст. викладач

Невід'ємною частиною будь-якого міського простору є його урбанонімична мапа. З одного боку, урбаноніми призначені виділяти й розрізнявати однотипні об'єкти, з іншого – надавати інформацію задля забезпечення орієнтації людини в міському просторі. Однак, інформативність урбанонімів полягає не лише в цьому. Велика кількість вулиць та інших об'єктів просторової структури Харкова була названа на честь певних осіб чи подій, тож дослідження виникнення і трансформації урбанонімів дає можливість деталізувати історичний розвиток топонімів, відкриває додаткові можливості для вивчення політичних, економічних, соціальних, культурних процесів у місті. Предмет нашого дослідження – урбанонім «Театральна площа», становлення його як топографічного об'єкта на мапі Харкова.

З історичних джерел відомо, що свою назву Театральна площа отримала на початку XIX століття із відкриттям постійного міського драматичного театру. У другій половині XVIII століття цією площею закінчувалось місто, далі йшов рів і вал. У 1785–1787 рр. на ній спорудили будівлю військового провіантського магазину, що збереглась до наших днів. Далі 1816 року антрепренери А. І. Калиновський та І. Ф. Штейн побудували на площі дерев'яну театральну будівлю, яка знаходилась у східній частині, на місці нинішнього будинку Інституту вдосконалення вчителів (на розі вулиці Пушкінської та Театрального спуску). Але відкриття театру мало оживило площу, як і раніше, вона залишалась глухим куточком міста.

На початку XIX століття на площі здійснювалась торгівля дровами, тому разом із Театральною її часто називали Дров'яною.

Протягом 30–40-х рр. площа поступово забудовувалась кам'яними будівлями. 1841 р. власник театру Л. Млотковський почав будівництво театрального приміщення, автором проекту якого став архітектор А. Тон. Театр було побудовано з іншого боку площі, при виході її на Сумську вулицю. Новий театр вигідно відрізнявся від старого і своїм зовнішнім виглядом, і внутрішнім оздобленням.